

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14174508>

O‘ZBEKISTONDA KURASH SPORT TURINING RIVOJLANISHI

Rajapov G‘olibbek Oripovich

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM stajyor o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada kurash sporti haqida ma‘lumot berilgan. Kurashning O‘zbekistonda paydo bo‘lishi va rivojlanishi batafsil bayon etilgan. Shuningdek, O‘zbekistonda kurash bo‘yicha bajarilgan va bajarilayotgan ishlar keltirilgan.

***Kalit so‘zlar.** Kurash, sport, axloqiy tarbiya, xalqaro sport arenasi, kurash federatsiyasi, milliy kurash.*

РАЗВИТИЕ БОРЬБЫ СПОРТА В УЗБЕКИСТАНЕ

АННОТАЦИЯ

В этой статье представлена информация о виде борьбы. Подробно описано возникновение и развитие борьбы в Узбекистане. Также перечислена проделанная и проводимая работа по борьбе в Узбекистане.

***Ключевые слова:** Борьба, спорт, нравственное воспитание, международная спортивная арена, федерация борьбы, национальная борьба.*

DEVELOPMENT OF WRESTLING SPORTS IN UZBEKISTAN

ANNOTATION

This article provides information about the sport of wrestling. The emergence and development of wrestling in Uzbekistan is described in detail. Also, the work done and being done on wrestling in Uzbekistan is listed.

***Keywords:** Wrestling, sports, moral education, international sports arena, wrestling federation, national wrestling.*

Kirish.

Kurash sporti – o‘zbek xalqining qadimiy va o‘ziga xos sport turi bo‘lib, uning ildizlari uzoq tarixga borib taqaladi. O‘zbekistonda kurash milliy sport turi sifatida nafaqat jismoniy tarbiyani shakllantiradi, balki axloqiy tarbiyani ham rivojlantiradi. So‘nggi yillarda O‘zbekistonda kurashning rivojlanishiga alohida e‘tibor qaratilmoqda. Ushbu maqola kurash sport turining O‘zbekistondagi rivojlanishi, uning xalqaro sport arenalariga chiqishidagi yutuqlar va milliy sport sifatida e‘tirof etilishi haqida tahlil qiladi.

Usullar.

Zamonaviy sport kurashining asosiy qoidalari XVIII asr oxiri — XIX asr boshlarida Yevropaning bir necha mamlakatlarida paydo bo‘la boshladi. 1912- yil Xalqaro havaskorlar kurash federatsiyasi (FILA) tuzildi (hozir unga 144 mamlakat a‘zo, Xususan, mamlakatimiz unga 1993-yilda a‘zo bo‘lgan). Xalqaro maydonda sport kurashining yunon-rum kurashi, erkin kurash, dzyudo, sambo va boshqa turlari keng tarqalgan. Keyingi yillarda o‘zbek kurashi ham alohida kurash turi sifatida dunyo miqyosida tan olina boshlandi. Kurash insonni kuchli, epchil, chidamli va irodali qilib tarbiyalovchi asosiy vositalardan biridir. Mutaxassislar nazorati ostida 12 yoshdan kurash bilan shug‘ullanishga ruxsat etiladi [1].

Ushbu tadqiqot davomida kurash sporti rivojlanishi bo‘yicha O‘zbekistonning tarixiy va zamonaviy rivojlanish yo‘nalishlari o‘rganildi:

Adabiyotni o‘rganish: O‘zbekiston kurash federatsiyasi tomonidan chop etilgan hujjatlar, ilmiy maqolalar va kurash tarixi bilan bog‘liq materiallar o‘rganildi.

Intervyular: O‘zbek kurash federatsiyasi vakillari, milliy kurashchilar va murabbiylar bilan suhbatlar o‘tkazildi, ular O‘zbekistonda kurash sportining rivojlanishi bo‘yicha fikr bildirishdi.

Statistik tahlil: O‘zbekistonda kurash bo‘yicha o‘tkazilgan milliy va xalqaro musobaqalar natijalari va sportchilarning yutuqlari tahlil qilindi.

Natijalar.

Tadqiqot natijalari O‘zbekistonda kurash sportining rivojlanishiga qaratilgan bir qator muhim o‘zgarishlar va yutuqlarni aniqladi:

Kurashning milliy sport turi sifatida rivoji:

1991-yilda O‘zbekiston mustaqillikka erishgach, milliy sport turlariga e‘tibor oshdi, va kurash davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlana boshlandi. O‘zbekiston Kurash federatsiyasi tashkil etilib, sportchilar tayyorlashga e‘tibor kuchaytirildi.

Kurash sporti 1999-yilda Xalqaro Olimpiya qo‘mitasi tomonidan e‘tirof etilib, xalqaro musobaqalarda qatnashish huquqini qo‘lga kiritdi.

Milliy va xalqaro musobaqalar:

O‘zbekistonda har yili kurash bo‘yicha milliy chempionatlar va xalqaro musobaqalar o‘tkazilib kelinmoqda. “O‘zbekiston kubogi” va “Bosh vazir kubogi” kabi musobaqalar mamlakatda kurashga qiziqishni oshirdi va xalqaro kurashchilar e‘tiborini tortdi.

Shu bilan birga, o‘zbek kurashchilari Osiyo o‘yinlari, Jahon kurash chempionatlari va boshqa yirik musobaqalarda muvaffaqiyatli qatnashib, medallar bilan taqdirlanmoqda.

Sport infratuzilmasi va trening dasturlari:

O‘zbekistonda kurash uchun maxsus sport zallari va o‘quv markazlari tashkil etildi, bu esa sportchilarga yuqori darajada tayyorgarlik ko‘rish imkonini berdi. Trening dasturlari zamonaviy sport texnologiyalari va ilg‘or usullarga asoslangan holda ishlab chiqildi.

Yosh sportchilarni tayyorlash dasturlari va maktablarda kurash mashg‘ulotlarini joriy etish orqali kurash sportiga bo‘lgan qiziqish oshirildi.

Madaniy meros sifatida e‘tirof etilishi:

O‘zbekiston hukumati va xalqaro tashkilotlar kurashni nafaqat sport turi sifatida, balki madaniy meros sifatida ham tan oldilar. 2018-yilda kurash UNESCOning Insoniyatning nomoddiy madaniy merosi ro‘yxatiga kiritildi, bu esa milliy sport turi sifatida kurashning xalqaro miqyosda tan olinganini tasdiqlaydi.

Muhokamalar.

Kurash sportining O‘zbekistondagi rivojlanishi mamlakatning milliy sport merosi va jismoniy tarbiyani rivojlantirishga bo‘lgan qiziqishini aks ettiradi. Mustaqillikdan so‘ng kurashning davlat tomonidan qo‘llab-quvvatlanishi, milliy va xalqaro musobaqalarning tashkil etilishi, va sport infratuzilmasining rivojlanishi O‘zbekistonda kurash sportiga bo‘lgan e‘tiborni yanada oshirdi.

Biroq, kurashning xalqaro arenalarda yanada kengroq rivojlanishi uchun xalqaro federatsiyalar bilan hamkorlikni mustahkamlash, qoidalarni standartlashtirish va o‘zbek kurashchilarining xalqaro tajriba almashuvini kuchaytirish lozim. Shu bilan birga, yosh avlodni milliy sport turiga qiziqtirish maqsadida maktab va universitetlarda kurash mashg‘ulotlarini keng joriy etish muhimdir.

Xulosa.

O‘zbekistonda kurash sportining rivojlanishi milliy sport madaniyatini mustahkamlash, xalqaro miqyosda O‘zbekistonning obro‘cini oshirish va sportchilarni xalqaro darajada tayyorlashda muhim o‘rin tutadi. Kurashning UNESCO ro‘yxatiga kiritilishi uning madaniy ahamiyatini yuksaltirdi va xalqaro darajadagi e‘tirofini tasdiqladi. Yaqin kelajakda O‘zbekistonda kurash sportini yanada rivojlantirish uchun ta‘lim tizimida kurashga ko‘proq e‘tibor qaratish va yosh sportchilarni xalqaro musobaqalarda ishtirok etishga tayyorlash muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Komilov A.X. Kurash sporti, uning shakllanish tarixi, o‘zbek kurashi paydo bo‘lishi va qoidalari.
2. Shodi Bobomurodovich Umirov. Kurashchilar jismoniy fazilatlarini rivojlantirish. Scientific progress. 2021. 49-b
3. Yusupov K., Kurash, T., 1999; Mo‘minov A., Prezident. Sport. G‘alaba!, T., 2001.
4. Shodi Bobomurodovich Umirov. Milliy kurashning ommaviylashivida xalq bohodirlarining o‘rni. Central asian academic journal of scientific research. 2021.

5. Botirovich, X. S. (2024). RAQAMLI MUHITDA O ‘QITISH TEXNOLOGIYALARI VA MODELLARI. *Modern education and development*, 11(3), 155-161.
6. Sunatov, J. R., Shamatova, G., & Maxmanazarov, O. (2024). TA’LIMDA KOMPYUTER TEXNOLOGIYASIDAN FOYDALANISH (MS POWERPOINT AMALIY DASTURIY TA’MINOT MISOLIDA). *Talqin va tadqiqotlar*, (28).
7. Sunatov, J. R. (2023, December). TA’LIMDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O ‘RNI. In *INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE on the topic: “Priority areas for ensuring the continuity of fine art education: problems and solutions”* (Vol. 1, No. 01).
8. Botirovich, X. S. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASINING BUGUNGI KUNDA JAHONDAGI AHAMIYATI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 26-30.
9. Sunatov, J. R., Rustamov, R., & Dustmurodova, M. (2024). KOMPYUTER LINGVISTIKASIDA FONETIK TAHLIL JARAYONI. *Modern Science and Research*, 3(5), 191-195.
10. Botirovich, X. S., Murodullo o‘g‘, J. O. T., & Akbar o‘g‘li, S. R. (2024). INTERNET VA “KUMUSH ASR” YANGI IMKONIYATLAR VA ISTIQBOLLAR. *Modern education and development*, 11(3), 127-132.
11. Iskandar o‘g‘li, S. B. (2024). VIRTUAL O ‘YINLARNING YOSHLAR ONGGIGA TA’SIRI. *GOLDEN BRAIN*, 2(16), 31-35.
12. Mamatova, G. Y., Abdurahmanov, I. E., Buvrayev, E. R., & Safarov, K. D. (2024). CUSO4 VA NISO4 TUZLARINING, 8-OXSIXINOLIN VA GLITSIN ISHTIROKIDAGI ARALASHLIGANDLI KOMPLEKS BIRIKMALARINI SPEKTROFOTOMETRIYA ANALIZ USULI BILAN TAHLIL QILISH. *PEDAGOGS*, 58(1), 26-28.
13. Маматова, Г. Д., & Кучкаров, Т. С. (2024). Актуальность концепции «Цифровой университет»: литературный обзор отечественных и зарубежных исследований. *Информатика. Экономика. Управление/Informatics. Economics. Management*, 3(1), 0101-0158.